

УДК 378.1

А. Д. БЕДЕНЮК (Тернопіль)

ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ТРАНСФЕРУ КРЕДИТІВ У КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОЇ СИСТЕМИ

Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

В роботі проаналізовано європейський досвід використання системи трансферу кредитів ECTS. Проведено оцінку її можливостей, переваг, доцільності застосування у вищій освіті в Україні. Впровадження системи ECTS дає можливість зробити прозорими освітні системи, гарантує студентам визнання навчання за кордоном та дипломів на міжнародному ринку праці.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: Болонська система, система трансферу кредитів.

Процес створення єдиної Європи, продиктований економічною доцільністю і збільшеною мобільністю населення, нерозривно пов'язаний з розвитком співробітництва європейських країн у галузі вищої освіти [5]. У сучасному суспільстві постійно зростає роль знань, необхідних для зміцнення його інтелектуального, культурного, соціального і науково-технічного потенціалу. Ефективність і якість отримання та поширення знань визначаються рівнем розвитку і близькості національних освітніх систем, у тому числі у вищій освіті, в якій панують тенденції до впровадження та вдосконалення кредитно-модульної доктрини [4].

Мета дослідження – вивчення міжнародного, зокрема європейського, досвіду трансферу кредитів у вищій освіті.

Матеріали і методи. У дослідженні використано такі методи: бібліографічний, історичний, структурно-логічного аналізу. Об'єкти дослідження – система вищої освіти, предмет дослідження – оцінка системи трансферу кредитів.

Результати дослідження та їх обговорення. Освітні моделі кредитних систем, що існують на сьогодні можна поділити на кілька типів [2]:

- кредитні системи змішаного типу, орієнтовані на накопичення кредитів з одночасною можливістю трансферу, наприклад CATS (Credit Accumulation and Transfer System - кредитна система університетів Великої Британії);

- кредитні системи, орієнтовані на накопичення кредитів, наприклад USCS (United States Credit System - система кредитів, використовувана в університетах США);

- кредитні системи, орієнтовані, головним чином, на трансфер кредитів для забезпечення академічної мобільності, наприклад UCTS (UMAP Credit Transfer Scheme – система трансферу кредитів університетів азіатсько-тихоокеанського регіону), ECTS (European Credit Transfer System).

Європейська система трансферу залікових одиниць - ECTS - була введена в 1989 р. У межах програми ERASMUS/SOCRATES і є єдиною системою залікових одиниць/кредитів, яка успішно пройшла випробування в європейських університетах [1]. Спочатку ECTS була системою перезарахування кредитів, вона стосувалася студентів, які навчаються частково у вузах інших країн, і пов'язувалася в основному з визнанням курсів і термінів навчання за кордоном при їх поверненні додому. При цьому визнання кредитів мало бути гарантованим. У межах одного вузу ці гарантії повинні бути автоматичними. Між різними вузами автоматичне гарантування визнання кредитів забезпечене для студентів, які навчаються в межах програми мобільності.

На даний час ECTS стає загальноєвропейською системою накопичення переведених залікових одиниць та їх перезарахування [6]. Накопичення кредитів означає, що студент отримає потрібний ступінь (бакалавр, магістр) тільки в тому випадку, якщо він набрав певну кількість кредитів. Кожний кредит являє собою результат навчання і включає в себе набір компетенцій (компетентнісний підхід). Тому необхідно, щоб компетенції та кваліфікації, які вже освоєні студентом раніше, бралися до уваги, коли вони вбудовані в нову програму навчання.

Більшість вузів європейських країн прийняла ECTS на законодавчому рівні як систему переведу кредитів і їх накопичення [4].

Основні цілі впровадження системи ECTS [3]:

1. Перехід на сучасну схему організації навчального процесу з використанням системи перевідних і накопичувальних кредитів.

2. Задоволення основних вимог Болонського процесу, яке неможливе без впровадження системи кредитів.

3. Забезпечення випускників додатком до диплома загальноєвропейського зразка.

На даний час як система ECTS охопила більш ніж 80 країн і введена більш ніж у тисячах за-

кладів вищої освіти. [6]. Більш того, країни, що беруть участь у Болонському процесі, визначили ECTS як один з наріжних каменів європейського простору вищої освіти. При цьому велика кількість країн вже прийняла ECTS законодавчо як накопичувальну систему для їх власних національних систем вищої освіти. Ряд країн перебуває у процесі переходу до такої системи. У деяких країнах ECTS стали вважати необхідною вимогою при проведенні акредитації.

Система ECTS має своїм завданням зробити програми навчання доступними для порівняння [7]. Система може використовуватися для всіх типів програм, безвідносно від способу їх реалізації, і призначена як для мобільних, так і немобільних студентів. Вона може застосовуватися для накопичення інформації про обсяги виконаної студентської роботи як у межах вищого навчального закладу, так і для переводу кредитів між вузами. ECTS-кредит являє собою чисельне значення, яке відповідає одиницям дисципліни для характеристики навантаження студента, необхідної для її завершення. Система ECTS базується на визначенні робочого навантаження студента, або трудомісткості, необхідної для досягнення цілей програми навчання.

Європейська система взаємного визнання залікових одиниць ECTS була розроблена Європейською комісією в 1997 р. ECTS повинна була забезпечити спосіб вимірювання та порівняння результатів навчання при переході від одного ВНЗ до іншого. Вона повинна була допомогти співпраці вузів у полегшенні доступу до зарубіжних навчальних планів та забезпеченні академічного визнання. Ця система може бути використана в межах одного вузу (при переході від одного факультету до іншого), між вузами однієї країни та між вузами різних країн. Поширення ECTS дало можливість різним країнам оцінювати навчальні програми своїх вузів за загальною шкалою, що в кінцевому підсумку допомагає зблизити національні освітні системи.

З огляду на те, що більшість країн внесла зміни до законодавчих актів вищої освіти після Болонської декларації, система ECTS або ECTS-сумісні системи часто ставали центральним елементом національної реформи [2;4]. Австрія, Франція, Німеччина, Італія, Угорщина, Словаччина та інші країни зв'язали введення двох рівнів у систему освіти з одночасним обов'язковим запровадженням системи ECTS. Інші країни, це стосується до Північної Європи, мають традиційну національну систему кредитів, яка значною мірою є ECTS-сумісною, в деяких з цих країн такі дві системи співіснують і в даний час. У Данії і Норвегії вирішили замінити свої національні системи системою ECTS. Навіть у тих країнах, де не існує ніяких зобов'язань щодо використання кредитів, наприклад у Болгарії,

Чеській Республіці, Польщі чи Словенії, більшість ВНЗ тепер використовує ECTS для переводу кредитів. Майже дві третини європейських міністерств освіти заявили, що їх вузи використовують ECTS як систему переводу кредитів. Приблизно в 15% країн різні системи переводу здаються прийнятними, в інших країнах взагалі не використовують ніяких систем. Дані цифри підтверджуються результатами опитувань ректорів європейських вузів: дві третини вузів використовують ECTS у формі переводу кредиту. - Серед технічних вузів ця цифра ще вища – 83%. Понад 20% вузів використовують інші системи і не планують переходити на систему переводу кредиту.

Використання ECTS для переводу кредитів дуже поширене в Греції і Швеції (80%), Фінляндії та Польщі (81,5%), Австрії та Бельгії (84%), Румунії (87%), Норвегії (90%), Ірландії і Данії (93%). Інші системи прийняті у Великій Британії (45,5%) і Туреччині (58%). У деяких країнах відносна більшість не використовує ні ECTS, ні інші системи, наприклад у Португалії (34%), Болгарії (38%) та Угорщині (44%). У країнах Південно-Східної Європи приблизно 75% вузів ще не ввели ECTS як систему переводу кредитів.

Ідея використовувати ECTS як систему накопичення для всіх студентів, не тільки для тих, хто збирається здобувати освіту за кордоном (мобільних студентів), міститься в Болонській декларації з посиланням на використання кредитів у контексті освіти впродовж усього життя і була підтверджена згідно з Празьким комюніке. Основний принцип полягає в доповненні навчального навантаження з урахуванням специфіки рівня, змісту програми і, нарешті, контролю за результатами навчання в межах даного рівня. Це в жодному сенсі не відступає від первісної ідеї щодо ECTS як системи переводу кредитів.

Одне з основних завдань Болонського процесу полягає в забезпеченні порівнянності і прозорості національних систем освіти. Велику роль у цьому процесі відіграє оцінка досягнутих результатів навчання. Однак національні критерії оцінки не завжди збігаються з загальноєвропейськими. У вузах СНД використовують у повсякденній практиці різні способи оцінювання результатів навчання. Це можуть бути чотирибальна система оцінки: «відмінно» (5), «добре» (4), «задовільно» (3), «незадовільно» (2), десятибальна система або ж стобальна. Розширення шкали оцінок забезпечує велику гнучкість, ефективність і справедливість оцінювання та порівняння знань студентів, стимулює їх до навчання, дозволяє виробляти дієві заходи щодо вдосконалення навчального процесу та підвищення якості підготовки. Додатково до існуючої в національному контексті традиційної оцінки в межах Європейської системи перевірних залі-

кових одиниць – ECTS – існує поняття бально-рейтингової градації, яка передбачає не абсолютне, а відносне виставляння оцінок. Рейтинг студента встановлюється згідно з досягнутими ним результатами навчання або в рамках модуля, або освітньої програми, або показників успішності всього університету. Рівень тих чи інших результатів визначає положення студента в рейтинговій шкалі й документується виставленням йому оцінки відповідно до діючих у кожній країні правил. Таким чином, статистичні дані про успішність є передумовою для бально-рейтингової системи оцінювання.

Той факт, що майже три чверті європейських ВНЗ уже використовують системи накопичення кредитів, видається неймовірним, проте ці результати ясно показують переважну згоду із системою ECTS як одним з основних інструментів

для створення єдиного європейського освітнього простору (ЄЄОП).

Таким чином, для гармонізації оцінювання та повноцінного залучення України в ЄЄОП доцільним та необхідним вбачається перехід на шкалу оцінювання ECTS.

Висновки.

1. Впровадження системи ECTS дає можливість зробити прозорими освітні системи різних країн.

2. ECTS гарантує студентам визнання навчання за кордоном, з її допомогою студент отримує доступ до повноцінного навчання в іншому ВНЗ.

3. Розробка системи переведення кредитів забезпечить визнання дипломів на міжнародному ринку праці.

Перспективи подальших досліджень полягають у подальшому моніторингу освітніх моделей кредитних систем.

Список літератури.

1. *Зернов В. А.* О направлениях развития ECTS и перспективах ее внедрения / В. А. Зернов, Т. О. Баскина // Проблемы введения системы зачетных единиц в высшем профессиональном образовании: материалы к Всероссийскому совещанию, 23 апреля 2003 г. / Под ред. В. Н. Чистохвалова. – М. : Изд-во РУДН, 2005. – 100 с.
2. *Обзор зарубежных кредит-систем* (по материалам научных исследований, выполненных МГУ им. М. В. Ломоносова в рамках проекта ФПРО 2005 года и национального проекта 2006 года). Джерело : <http://inpro.msu.ru/PDF/kredit-in.pdf>
3. *Принципы системы ECTS в едином европейском образовательном пространстве.* Джерело : <http://elibrary.ru/item.asp?id=12223702>
4. *Реформирование высшего образования в Казахстане и Болонский процесс : информационные материалы для практических действий.* – Алматы, 2009 – 120 с.
5. *Формирование европейского пространства высшего образования : Коммюнике Конференции Министров высшего образования, Берлин, 19 сентября 2005 г.* Джерело : <http://russia.edu.ru/information/legal/law/inter/berlin/>
6. *Чучалин А. И.* Система оценки содержания и качества освоения образовательных программ в области техники и технологий / А. И. Чучалин, О. В. Боев, О. А. Севостьянова // Проблемы введения системы зачетных единиц в высшем профессиональном образовании : материалы к Всероссийскому совещанию, 23 апреля 2003 г. / под ред. В. Н. Чистохвалова. – М. : Изд-во РУДН, 2005. – 100 с.
7. *ECTS Users' Guide / European Commission.* Brussels, 6 February 2009. – 60 pp. Джерело : http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/guide_en.pdf

К ВОПРОСУ ВНЕДРЕНИЯ ЕВРОПЕЙСКОЙ СИСТЕМЫ ТРАНСФЕРА КРЕДИТОВ В КОНТЕКСТЕ БОЛОНСКОЙ СИСТЕМЫ

А. Д. Беденюк (Тернополь)

В работе проанализирован европейский опыт использования системы трансфера кредитов ECTS. Проведена оценка ее возможностей, преимуществ, целесообразности применения в высшем образовании в Украине. Внедрение системы ECTS позволяет сделать прозрачными образовательные системы, гарантирует студентам признание обучения за рубежом и дипломов на международном рынке труда.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Болонская система, система трансфера кредитов.

TO THE QUESTION OF INTRODUCING OF EUROPEAN SYSTEM OF CREDITS' TRANSFER IN THE CONTEXT OF THE BOLOGNA SYSTEM

А. Д. Беденюк (Тернопіль)

This work analyzes European experience of transfer of credits ECTS. The assessment of its capabilities, advantages, appropriate application in higher education in Ukraine is performed. The introduction of ECTS provides opportunity to make educational systems transparent, guarantees students recognition of education abroad, recognition of their diplomas at the international labor market.

KEY WORDS: the Bologna system, system of credits' transfer.

Рецензент: д. мед. н., проф. О. Г. Шульгай.